

Poberounská soustava

	Plocha (km ²)	Střední výška (m n.m.)	Střední sklon	Nejvyšší vrchol	
Brdská podsoustava:					
Džbán	311	416,6	4° 45´	Louštín	537 m n.m.
Pražská plošina	1 128	302,5	2° 53	Na rovinách	435 m n.m.
Křivoklátská vrchovina	745	417,8	5° 26	Radeč	721 m n.m.
Hořovická pahorkatina	427	352,7	4 °34	Na skále	508 m n.m.
Brdská vrchovina	827	556,0	5 °24	Tok	865 m n.m.
Plzeňská pahorkatina:					
Rakovnická pahorkatina	1 003	439,6	3 °50	Lišák	677 m n.m.
Plaská pahorkatina	2 180	423,3	3° 38	Vlčí hora	704 m n.m.
Švihovská vrchovina	1 424	460,3	4 °24	Koráb	773 m n.m.

Džbán

- tektonicky vyzdvižená tabule z křídových usazenin, mírně ukloněná k SV (vyzdvižená tabulová plošina – zlomové svahy dosahují výšky až 100 m), shodně se sklonem tabule směr odvodňování
- přechodná jednotka mezi Poberounskou soustavou a Českou tabulí
- tabule je budována spodnoturonskými písčitymi slínovci
- nejvyšší část je na JZ: Džbán (535 m n.m.), Písečný (526 m n.m.), Louštín (537 m n.m.)
- původně jednotná tabule byla vyzdvižena v době saxonských tektonických pohybů, zdvih vyvolal intenzivní erozní činnost, tabule je tak rozčleněna na izolované svědecké plošiny

Pražská plošina

- na proterozoických a staropaleozoických horninách Barrandienu, permokarbonských a svrchnokřídových sedimentech, s lokalitami neogenních a pleistocenních sedimentů
- rozčleněný erozně denudační reliéf s neogenními zarovnanými povrchy a exhumovaným předkřídovým zarovnaným povrchem, se strukturními hřbety a suký
- neogenní a pleistocenní říční terasy Vltavy se sprašovými pokryvy a závějemi
- oblast denudačních zbytků svrchnokřídových sedimentů a hornin předkřídového podkladu, které se noří na severu pod souvislý pokryv křídových sedimentů
- plochý parovinný reliéf o průměrné nadmořské výšce 350-400 m je zpestřen kvarterními zářezy vodních toků
- v měkkých ordovických horninách erozní činností Vltavy vznikla Pražská kotlina
- izolované plošiny: Bílá hora (382 m); Vidoule (370 m)- pískovce perucko-korycanské (průměrná mocnost 15-25 m), časté výchozy, v minulosti byly těženy (pod proseckou plání od 18.století labyrint chodeb); Kulivá hora (389 m)
- charakteristický prvek reliéfu: suký a strukturní hřbety – ovlivnily vývoj toků – meandry (např. Vltava (v Holešovicích, u Podmoráně, u Libřic), Rokytka, Botič); v kvartéru suký postihlo mrazové zvětrávání (balvanová moře)
- v Pražské kotlině – říční terasy Vltavy (pleistocén: úplný terasový systém 7 terasových akumulací), největší plocha: nejstarší pleistocenní terasa lysolajská (povrch 112 m nad hladinou Vltavy, mocnost 20 m, je pokryta sprašemi)

Křivoklátská vrchovina

- složená převážně ze zvrásněných proterozoických hornin s vložkami bulizníků a spilitů, které tvoří suky, při sz. okraji je pruh prvohorních vyvřelin a při jv. okraji zvrásněná prvohorní souvrství (ordovik) břidlic, pískovců, křemenců a diabasových vulkanitů
- výrazným rysem vrchoviny jsou hřbety směru JZ – SV
- v sv. části probíhá napříč vrchovinou hluboce zaříznuté údolí Berounky se zaklesnutými meandry,
- pleistocenní periglaciální pochody vytvořily izolované skály, mrazové sruby a kryoplanáčnické terasy
- značnou část území pokrývá CHKO Křivoklátsko
- tok Berounky ji rozděluje na dvě části: Lánská pahorkatina (na S), Zbirožská vrchovina (na J)

Hořovická pahorkatina

- složená ze silně zvrásněných prvohorních břidlic a vápenců, rozdílná odolnost hornin podmínila vznik strukturně denudačního reliéfu
- protažená JZ-SV
- sníženina Hořovické brázdy je ve východní části vidlicovitě rozvětvená, je morfologicky výrazná (výškový rozdíl dna a sousedních Hřebenů je 200-250 m), dno brázdy je široké a ploché a celkově se sklání k SV
- Karlštejnská vrchovina leží na pravém břehu Berounky (hluboké kaňonovité údolí), zaujímá zhruba střed sedimentační paleozoické pánve, kde vystupují nejmladší horniny silurské a devonské, převážně v karbonátovém vývoji; čistota vápencových vrstev podmínila vznik krasových jevů Český kras
- Český kras – nejedná se o souvislou jednotku, ale jednotlivé izolované oblasti, kde se vyskytují krasové jevy, typický ráz krasového povrchu je omezen na plochý hřbet Zlatého koně a Kotýzu
- Systém Koněpruských jeskyní na Zlatém koni (3 patra, délka chodeb více než 2 km (zprístupněno 0,6 km), objeveny v roce 1950 při těžbě vápenců v Holubově lomu na jižním úbočí Zlatého koně)
- Krasové vývěry-největší Kodska vyvěračka, vývěr Ivanka ve Sv. Janu pod Skalou; na vývěry je vázána tvorba travertínů (travertinová kupa za klášterem ve Sv. Janu pod Skalou, největší travertinová jeskyně v ČR, délka=30 m)
- CHKO Český kras (výnosem 4947/1972 na ploše 128 km²)

Brdská vrchovina

- složená z proterozoických a prvohorních souvrství (břidlice, pískovce, křemence)
- strukturně denudační reliéf s širokými a zaoblenými hřbety směru JZ - SV, od nižšího reliéfu oddělenými strmými strukturními svahy
- četné tvary periglaciálního zvětrávání a odnosu
- povrch Brd v průměrné výšce 350-750 m, jednotlivé vrcholy nad 800 m n.m.: např. Tok (765 m n.m.), Praha (862 m n.m.), Třemšín (827 m n.m.), Nad Maráskem (802 m n.m.)
- SV. část tvoří Hřebeny – geomorfologicky výrazný a jednotný hřbet JZ-SV, v délce 30 km, jeho výška klesá od JZ (671m n.m.) k SV (Cukrák 411 m n.m.), tvoří rozvodí Vlatava – Berounka
- Příbramská pahorkatina – Bytíz (až do 50.let 19.století v okolí těžba zlata, počátkem 50.let zahájena stavba hlubinného dolu Jáchymovských dolů pro těžbu uranové rudy (z žil v algonkiu na kontaktu se středoečeským plutonem)

Rakovnická pahorkatina

- budovaná epizonálně a kontaktně přeměněnými proterozoickými horninami Barrandienu, granitoidními tělesy a permokarbonskými sedimentárními horninami
- je tvořena dvěma dvojicemi strukturně tektonických permokarbonských sníženin s mělkým erozně denudačním reliéfem a hrást'ovými a klenbovými fylitovými a žulovými pahorkatinami se zarovnanými povrchy typu etchplénu
- četné jsou tvary zvětrávání a odnosu žul (tory, mrazové sruby, kryoplanační terasy a plošiny, pseudokary, kamenná moře, balvanové proudy ad.)
- místy jsou výrazné zlomové svahy
- na západě třetihorní vulkanity
- je rozdělena tektonickou sníženinou Žihelské brázdy na 2 části: Manětínskou vrchovinu a Kněževeskou pahorkatinu
- nejvyšší část. Lomská plošina (Lom (657 m n.m.), Lišák (677 m n.m.)) – mezi Manětínským potokem na S a Úterským potokem a Třemošnou na J; představuje hrást' – jednotvárný reliéf je zpestřen na Z a SZ čedičovými sukly (vypreparované výplně sopouchů): Špičák (610 m n.m.), Malý Špičák (604 m n.m.), Pekelec (602 m n.m.)
- Manětínská kotlina- ploché dno (500-550 m) nad ním geniticky cizorodé vulkanické kupy a tabulové plošiny (čedičové příkrovy): např. Chlumská hora (651 m), Doubracivký vrch a Kozelka

Plaská pahorkatina

- tvořená nepřeměněnými slabě metamorfovanými proterozoickými horninami tepelsko-barrandienské oblasti s menšími tělesy variských granitoidů, pokryvy permokarbonských zpevněných a třetihorních nezpevněných sedimentů a ojediněle neovulkanity
- představuje homogenní destruktivní reliéf tektonicky poměrně konsolidované oblasti s nepříliš diferencovanými pohyby ker
- charakteristické jsou rozsáhlé zbytky neogenních zarovnaných povrchů, strukturně denudační sníženiny a říční terasy
- hydrografickou osou území je tok Mže - Berounky
- geomorfologicky výrazný okrsek Sedmihoří (Racovský vrch, 618 m n.m.) severně od Horšovského Týna; podkovovitě uzavřená o 100 m níže položená mísovité koltina u Mezholez, vyšší poloha: důsledek zdvihu podél tektonické linie při východním okraji Sedmihoří + pokles Chodské pahorkatiny na Z, tvary: výsledek selektivní eroze (vrchy: porfyrovitá biotitická žula, deprese: dvojslídna až muskovitická žula
- Kaznějovská pahorkatina – typické jsou do velkých hloubek kaolinicky zvětralé karbonské arkózy a fylity, těžba kaolínů dosahovala až 3 mil. tun ročně, ložiska: Horní Bříza, Kaznějov, Chlumčany

Švihovská vrchovina

- podmíněná převážně různě odolnými horninami spilitového stupně barrandienského proterozoika s pozdně variskými magmatity
- vytváří strukturně denudační reliéf, na okrajích výrazněji neotektonicky porušený, s rozsáhlými sukly a strukturními hřbety
- nejvyšší vrchol: Koráb (773 m n.m.)-kupovitý suk na výrazném strukturním hřbetu SZ-JV s izolovanými skalkami a svahovými balvanovými sutěmi